

จิ้งเหลนดินจุดดำ

Scincella melanosticta melanosticta (Boulenger, 1887)

Black-spotted ground skink

จิ้งเหลนดินจุดดำ – *Scincella melanosticta melanosticta* (Boulenger, 1887)

ลักษณะ จิ้งเหลนดินจุดดำในพื้นที่สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราชมีสีลำตัวและสัดส่วนลำตัวที่แตกต่างกันเป็น 2 ลักษณะคือ

1. มีขนาดตัวเล็ก (จากปลายปากถึงรูก้น 33-47 มิลลิเมตร และหางยาว 84-66 มิลลิเมตร) หัวยาวและส่วนหัวกว้างใกล้เคียงกับลำคอ หางยาวและโคนหางใหญ่เฉพาะส่วนต้นของหางหรือประมาณ $1/5$ ของความยาวหาง ต่อจากนั้นเป็นหางที่เรียวไปจนถึงปลายหาง ผิวหนังลำตัวมีเกล็ดปกคลุม เกล็ดบนหัวเป็นแผ่นกว้าง เปลือกตาล่างมีเกล็ดรูปร่างยาวปกคลุมและแผ่นเกล็ดมีลักษณะโปร่งแสง เกล็ดบนหลังใหญ่และพื้นผิวเรียบ เกล็ดด้านข้างลำตัวเล็ก เกล็ดด้านท้องใหญ่กว่าเกล็ดด้านข้างลำตัวแต่เล็กกว่าเกล็ดบนหลัง เกล็ดใต้หางขยายกว้างเล็กน้อย

ลำตัวด้านหลังสีน้ำตาลและมีจุดสีดำกระจายไม่เป็นระเบียบอยู่บนหัว บนหลัง และด้านบนของหาง ขอบด้านข้างของหัวและขอบด้านข้างของด้านหลังมีแถบสีน้ำตาลจางพาดยาวจากส่วนปลายของปากไปที่ด้านท้ายลำตัวและขอบด้านข้างของหาง ด้านข้างของหัว ด้านข้างลำตัว และด้านข้างของหางมีครึ่งทางด้านบนสีดำและครึ่งทางด้านล่างสีน้ำตาลแดง และมีจุดกลมสีขาวกระจาย ด้านท้องสีขาว คางและใต้คอสีขาวและมีจุดสีดำกระจาย ขาหน้าและขาหลังสีน้ำตาลและมีจุดสีขาวกระจาย

2. มีขนาดตัวเล็ก (จากปลายปากถึงรูก้น 50 มิลลิเมตร และหางยาว 89 มิลลิเมตร) หัวสั้นและส่วนหัวกว้างเท่ากับลำคอ โคนหางใหญ่มากและมีขนาดเล็กลงตามลำดับไปที่ส่วนปลายของหาง ผิวหนังลำตัวมีเกล็ดปกคลุม เกล็ดบนหัวเป็นแผ่นกว้าง เปลือกตาล่างมีเกล็ดเล็กปกคลุม เกล็ดบนหลังและทางด้านบนของหางใหญ่เป็น 2 เท่าของเกล็ดด้านท้อง แต่เกล็ดด้านท้องใหญ่กว่าเกล็ดด้านข้างลำตัว

ลำตัวสีน้ำตาลแดงหรือสีน้ำตาลเหลือง หัวสีคล้ำกว่าบนหลังเล็กน้อย บริเวณท้ายทอยและต่อเนื่องไปบนหลังมีปื้นสีดำรูปร่างแตกต่างกันเรียงตัวเป็นแถวไม่เป็นระเบียบ 2 แถวและอยู่ใกล้กัน โดยปื้นสีดำดังกล่าวจะเข้ามาชิดกันมากขึ้นและมีลักษณะเป็นแถวเดียวทางส่วนท้ายของลำตัว ด้านบนและขอบด้านข้างของหางสีน้ำตาลแดงและไม่มีลวดลาย ด้านข้างลำตัวจากด้านท้ายของช่องเปิดหูมีแถบกว้างสีดำไปที่ส่วนต้นของขาหน้า ต่อจากนั้นตัวแถบขาดตอนเป็นปื้นสีดำกระจายต่อเนื่องกันไปทางด้านข้างของลำตัวจนถึงด้านหน้าของขาหลัง พื้นที่ส่วนอื่นทางด้านข้างของหัวกับด้านข้างลำตัวสีน้ำตาลแดง ด้านท้องและใต้หางสีแดงจาง ขาหน้าและขาหลังสีน้ำตาลแดงและมีลวดลายสีน้ำตาลแต่ไม่ชัดเจน

จิ้งเหลนดินจุดดำทั้งสองลักษณะมีขาหน้าและขาหลังค่อนข้างยาว นิ้วตีนยาว นิ้วตีนทุกนิ้วมีเล็บ

การแพร่กระจาย เมียนมาร์ ลาว เวียดนาม กัมพูชา ในประเทศไทยพบทุกภาคของประเทศ ในพื้นที่สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราชพบในป่าดิบแล้ง

พื้นที่อาศัย ค่อนข้างจำกัดแหล่งอาศัยในพื้นที่ป่าบริเวณที่มีความชุ่มชื้นสูง

นิสัย หากินในเวลากลางวันและชอบซุกซ่อนตัวอยู่บริเวณที่เนื้อดินค่อนข้างร่วนซุยและมีอินทรีย์สารค่อนข้างมาก หรือบนพื้นล่างของป่าบริเวณที่มีซากใบไม้ค่อนข้างเปื่อยยุ่ย หรือตามซอกของพุ่มพุ่มของไม้ใหญ่ในป่า และต้องเป็นบริเวณที่มีความชุ่มชื้นสูง เป็นจิ้งเหลนที่วิ่งไวมาก เมื่อถูกรบกวนจะหลบหนีได้รวดเร็วโดยมุดหายไปใต้อินหรือใต้กองใบไม้ มีพฤติกรรมปล่อยหางหลุดจากลำตัว

สถานภาพ ไม่ได้เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และไม่มีสถานภาพเพื่อการอนุรักษ์ตามเกณฑ์ของ Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning (2005) และตามเกณฑ์ของ IUCN (2008) ในพื้นที่สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราชมีประชากรน้อย

สถานภาพทางอนุกรมวิธานของจิ้งเหลนดินจุดดำยังไม่ชัดเจน เพราะจิ้งเหลนดินจุดดำในประเทศไทยเคยมีสถานภาพทางอนุกรมวิธานหลายชนิด ได้แก่ จิ้งเหลนดินดงพญาเย็น (*Leiolopisma eunice* – Cochran, 1927) จิ้งเหลนดินเกาะเต่า (*Leiolopisma kohtaoensis* – Cochran, 1927) จิ้งเหลนเขียวพุทธพิงศ์ (*Leiolopisma pootinpongi* – Taylor, 1963) จิ้งเหลนดอยขุนตาล (*Leiolopisma smithi* – Cochran, 1941) จิ้งเหลนดินท้องม่วง (*Leiolopisma rupicolum* – Smith, 1916) และจิ้งเหลนดินอีสาน (*Leiolopisma siamensis* – Taylor and Elbel, 1963) ต่อมา Ouboter (1986) ได้ระบุว่า *L. eunice*, *L. pootinpongi*, และ *L. smithi* เป็นชื่อพ้องของ *Leiolopisma reevesii* Schmidt, 1927 ขณะเดียวกันระบุว่า *L. reevesii* รวมทั้ง *L. kohtaoensis*, *L. rupicolum*, และ *L. siamensis* เป็นชื่อพ้องของ *Lygosoma melanostictum* Boulenger, 1887 ซึ่งปัจจุบันมีสถานภาพทางอนุกรมวิธานเป็น *Scincella melanosticta* (Boulenger, 1887) และในประเทศไทยจำแนกเป็น 2 ชนิดย่อยคือ จิ้งเหลนดินเกาะเต่า – *Scincella melanosticta kohtaoensis* Cochran, 1927 กับจิ้งเหลนดินจุดดำ – *Scincella melanosticta melanosticta* (Boulenger, 1887)

จิ้งเหลนดินจุดดำที่พบในพื้นที่สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราชมีสัดส่วนลำตัวและสีลำตัวที่แตกต่างกันเป็น 2 รูปแบบ โดยรูปแบบหนึ่งเป็นแบบอย่างของ *Leiolopisma melanostictum* ใน Taylor (1963) และอีกรูปแบบเป็นแบบอย่างของ *Leiolopisma rupicolum*

โน Taylor (1963) ซึ่งพบจิ้งเหลนดินจุดดำทั้งสองรูปแบบในช่วงเวลาเดียวกันและด้วยขนาดตัว
ใกล้เคียงกัน